

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

KOMPLAYENS VA KORRUPSIYAGA QARSHI

ICHKI NAZORAT BOSHQARMASI

DAVLAT XARIDLARI SOHASIDA
KORRUPSIYANING OLDINI OLISHGA DOIR

QO'LLANMA

Давлат харидлари соҳасида қонунчилик ижросини назорат қилувчилар учун услубий қўлланма

TOSHKENT - 2026

МУНДАРИЖА

- 01 АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР
- 02 ДАВЛАТ ХАРИДИГА ОИД АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР ВА ПРИНЦИПЛАР
- 03 ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ БОСҚИЧЛАРИ
- 04 ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ ЖАРАЁНИДАГИ ЧЕКЛОВЛАР (“Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуннинг 46-моддаси)
- 05 ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ УСТИДАН НАЗОРАТНИНГ МАЗМУНИ
- 06 ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ ҚОНУНЧИЛИКНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК.
- 07 ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ХАВФ-ХАТАРЛАР ВА АЙРИМ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРГА МИСОЛЛАР.
- 08 Давлат харидларини назорат қилиш учун Давлат харидлари устидан назоратни амалга оширишда қуйидаги ахборот манбаларидан фойдаланиш тавсия этилади:
- 09 Давлат харидлари соҳасида назорат ўтказиш босқичлари.
- ◆ Ўзбекистон Республикасининг давлат харидлари тўғрисидаги қонунчилиги

01

Б О Ў Л И М

АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР:

Давлат харидлари устидан назоратни ташкил этиш бўйича услубий қўлланма (*кейинги ўринларда - Услубий қўлланма*) вазирликда “Комплаенс-назорат” тузилмаларини услубий жихатдан таъминлаш учун мўлжалланган.

Услубий қўлланманинг мақсади вазирликнинг “Комплаенс-назорат” тузилмалари томонидан давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш жараёнида қўлланиладиган бажариш учун тавсия этиладиган методларни (*усулларни*), тартиб-таомилларни белгилашдан иборат.

Зарур ҳолларда “Комплаенс-назорат” тузилмалари томонидан назорат тадбирларини ўтказишга вазирнинг буйруғи асосида аудиторлик, режавий молия, бухгалтерия ва бошқа хизматларнинг мутахассислари ҳам жалб этилиши мумкин.

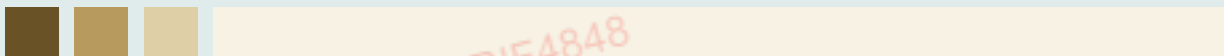
Услубий қўлланмада қуйидагилар белгиланган:

- давлат харидлари устидан назорат қилиш тушунчалари, вазифалари, предмети ва объектлари;
- давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш учун ахборотнинг асосий манбалари;
- давлат харидларини назорат қилиш мазмуни, босқичлари ва йўналишлари;
- харидлар учун режалаштирилаётган харажатлар зарурлигини асослашда коррупциявий хавф-хатарларнинг олдини олишга бўлган эҳтиёжни ҳисобга олган ҳолда харидлар самарадорлигини комплекс баҳолашнинг мазмуни ва тартиби;
- давлат харидлари устидан назорат қилиш натижаларидан фойдаланиш ва уларни амалга ошириш тартиби.
- Услубий қўлланмада қўлланилган асосий тушунчалар “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуннинг 4-моддасида белгиланган тушунчаларга мос келади.

02

BO' LIM

ДАВЛАТ ХАРИДИГА ОИД АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР ВА ПРИНЦИПЛАР

◆ АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР:

- давлат харидлари - давлат буюртмачиларининг товарларга (ишларга, хизматларга) бўлган эҳтиёжларини пулли асосда таъминлаш жараёни;
- давлат буюртмачиси - давлат харидларини амалга оширувчи юридик шахс (бюджет буюртмачилар, корпоратив буюртмачилар);
- манфаатлар тўқнашуви - бевосита ёки билвосита шахсий манфаатдорлик шахсининг мансаб ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатадиган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда унинг шахсий манфаатдорлиги билан давлат харидлари субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келадиган ёхуд юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай вазиятдир, шунингдек, аффилланганликнинг мавжуд бўлиши;
- аффилланган шахс - қарор қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган ва (ёки) харид қилиш тартиб-таомиллари иштирокчиси томонидан қарорлар қабул қилишга таъсир кўрсатадиган, шунингдек, харид қилиш тартиб-таомиллари иш тирокчисига нисбатан шундай ҳуқуққа эга бўлган жисмоний ёки юридик шахс;

электрон давлат харидлари тизимининг оператори – ваколатли орган томонидан бериладиган рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатга асосан давлат харидларининг субъектларига давлат харидларининг электрон тизимларида харид қилиш тартиб-таомилларини амалга ошириш билан боғлиқ хизматлар кўрсатадиган юридик шахсдир. Электрон савдо майдончалари: xand.uzex.uz, xt-xarid.uz, new.cooperation.uz.tender, new.cooperation.uz.tender.mc.uz

ҚЎЛЛАНМАДАГИ ҚИСҚАРТМАЛАР:

- БҲМ - базавий ҳисоблаш миқдори;
- МЖТК - Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс;
- ЖК - Жиноят кодекси;

ФК - Фуқаролик кодекси **ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИНИНГ АСОСИЙ ПРИНЦИПЛАРИ**

Коррупцияга йўл қўймаслик

Харид қилиш тартиб-таомилларини ташкил этиш ва ўтказишга доир талаблар давлат харидлари соҳасида коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларга йўл қўймаслиги керак. Бунда коррупциянинг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар устувор бўлади. Давлат буюртмачилари давлат харидларини амалга ошириш тартиб-таомиллари тўғрисидаги ахборотнинг очиқлиги ва шаффофлигини таъминлаши керак.

Касбий маҳорат ва масъулиятлилик

Касбий маҳоратга эга бўлиш мақсадида харид қилиш тартиб-таомилларини ташкил этиш ва ўтказиш учун масъул бўлган шахсининг малакасини мунтазам равишда ошириб бориш давлат

харидлари соҳасидаги ваколатли орган томонидан ўқитишни ташкил этиш орқали таъминланади.

Асосланганлик

Давлат буюртмачисининг ҳақиқий талаблари ва эҳтиёжларини самарали қаноатлантириш учун давлат харидларини ўтказишнинг мақсадга мувофиқлиги ва зарурлиги, товарни (ишни, хизматни) танлашнинг, унинг истеъмол хусусиятлари (тавсифи), сифат кўрсаткичларининг ва қийматининг асосланганлиги ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилиши керак.

Молиявий маблағлардан фойдаланишнинг оқилоналиги, тежамкорлиги ва самарадорлиги

Давлат харидлари харажатларни ҳисобга олиш ва ажратилган маблағлардан самарали фойдаланишни талаб қилади. Товарлар, ишлар ва хизматлар сифати ҳамда қиймати ўртасида мақбул мутаносибликка эришиш муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, харидлар оқилона ва тежамкор усулда, мақбул муддатларда амалга оширилиши керак.

Очиқлик ва шаффофлик

Тегишли давлат органларига, давлат харидларининг субъектларига ва жамоатчиликка давлат харидлари тўғрисидаги ахборотдан қонунчиликда белгиланган тартибда тўлиқ, ўз вақтида, эркин ва бепул фойдаланиш имконияти таъминланган ҳолда уни махсус ахборот порталига жойлаштирилади ва ҳужжатлар ҳамда ҳисоботларни тузиш ҳамда бут сақлаш таъминланади.

Рақобат ва холислик

Давлат харидларидаги рақобат тортишув, харид қилиш тартиб-таомиллари иштирокчиларининг таклифларини кўриб чиқишда ҳамда холис ва асосли мезонлар асосида энг мақбул таклиф фойдасига яқуний қарор қабул қилишда беғаразлик ва шаффофлик механизмларидан фойдаланиш ҳисобидан қўллаб-қувватланади.

Холислик эса таклифларни кўриб чиқишдаги, шунингдек энг мақбул вариант фойдасига яқуний қарор қабул қилишдаги беғаразликни назарда тутди.

Мутаносиблик

Давлат харидларида мутаносибликни таъминлаш учун харид усули товарлар (ишлар, хизматлар)нинг хавф-хатари, қиймати ва мураккаблигига мос бўлиши керак. Шунингдек, харид иштирокчиларининг малакаси, баҳолаш мезонлари ва усуллари товарлар (ишлар, хизматлар) хусусиятларига мувофиқ келиши шарт. Давлат харидлари субъектларининг ҳқуққлари, мажбуриятлари ва жавобгарлиги уларнинг вазифаларига мос равишда белгиланиши талаб этилади.

Барқарорлик

Давлат харидларида барқарорлик қисқа муддатли, ўрта муддатли ва узоқ муддатли иқтисодий, экологик ҳамда ижтимоий оқибатларини ҳисобга олган ҳолда давлат харидларини амалга оширишга асосланади.

Давлат харидлари тизимининг ягоналиги ва яхлитлиги

Давлат харидлари мақсадлар, принциплар ва ёндашувларнинг ягоналигига, давлат харидлари жараёни барча босқичларининг яхлитлиги ва ўзаро алоқадорлигига ҳамда давлат харидлари барча субъектларининг ҳамкорлигига асосланади.

03

Б О Ў Л И М

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ БОСҚИЧЛАРИ

◆ **Давлат харидлари жараёни қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:**

- 1-босқич - давлат харидларини режалаштириш;
- 2-босқич - харид қилиш тартиб-таомилларини амалга ошириш;
- 3-босқич - шартномани тузиш ва бажариш;
- 4-босқич давлат харидлари мониторинги.

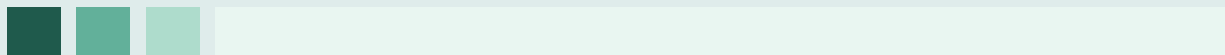
Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорларига мувофиқ, Ўзбекистон Республикасининг Инвестиция ва бошқа давлат дастурларига киритилган лойиҳаларни “фойдаланишга тайёр ҳолда топшириш” шартлари асосида “fast-track” усулида (бир вақтнинг ўзида лойиҳалаштириш, харид қилиш ва қурилиш ишлари) амалга оширишга йўл қўйилади.

04

Б О Ў Л И М

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ ЖАРАЁНИДАГИ ЧЕКЛОВЛАР

(“Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуннинг 46-
моддаси)

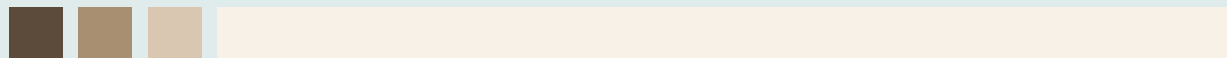
Давлат харидлари жараёнида қуйидагиларга йўл қўйилмайди:

- агар иштирокчининг ва (ёки) ушбу иштирокчи ваколатли вакилининг яқин қариндошлари ижрочини танлаш бўйича қорор қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлса, шунингдек, давлат буюртмачисининг ёки у томонидан жалб этилган ихтисослашган ташкилотнинг вакили бўлса, иштирокчининг давлат харидларида иштирок этишига;
- иштирокчиларни камситишга, бошқа иштирокчиларга зарар етказган ҳолда бир иштирокчига имтиёзлар ёки преференциялар тақим этишга, бундан ушбу Конун 16-моддасининг учинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно;
- манфаатлар тўқнашувига;
- давлат харидларини амалга оширишнинг рақобатли бўлмаган усулларини қонунга ҳилоф равишда танлашга, давлат харидлари субъектларига таъсир ўтказишга, давлат харидларида иштирокчиларнинг иштирок этиши тўғрисидаги ахборотни ошкор этишга, уларнинг сонини асоссиз равишда чеклашга ёки уларнинг малакасига қўйилган талабларни оширишга, рақобатга йўл қўймасликнинг, уни чеклашнинг ёки бартараф эгишнинг бошқа шакллариغا;
- давлат харидлари ўтказилиши тўғрисидаги эълоннинг матнига иштирокчилар ўртасида рақобатни чеклайдиган қонунга ҳилоф талабларни киритишга;
- нархларни ёки иштирокчиларни саралаш натижаларини бузиб кўрсатиш мақсадида иштирокчиларнинг олдиндан тил бириктиришига;
- ишончсиз ёки бузиб кўрсатилган ахборотни тақдим этишга ёки тарқатишга, шунингдек, давлат харидлари тўғрисидаги ахборотдан фойдаланишни асоссиз равишда чеклашга;
- давлат харидларини амалга оширишнинг рақобатга асосланган усулларини четлаб ўтиш мақсадида давлат харидлари ҳажмини қисмларга бўлиб ташлашга;
- иштирокчиларнинг сунъий тарзда пасайтирилган нархлар бўйича таклифлар беришига, кейинчалик шартномани имзолашни ёки уни тегишли тарзда бажаришни рад этишига;
- давлат хариди таркибига технологик ва функционал жихатдан ўзаро бир-бири билан боғлиқ бўлмаган товарларни (ишларни, хизматларни) киритишга;
- фирибгарлик, сохталаштириш ва коррупциянинг намоён бўлишига;
- молиялаштириш манбалари ва миқдорлари мавжудлиги тўғрисида тасдиқларга эга бўлмаган ёки ажратилган маблағлар ҳажмидан ортиқ миқдордаги давлат харидларини амалга оширишга.

05

BO' LIM

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ УСТИДАН НАЗОРАТНИНГ МАЗМУНИ

Вазирлик тизимидаги “Комплаенс-назорат” тузилмалари томонидан амалга ошириладиган **давлат харидларини назорат қилиш ички назоратнинг бир тури бўлиб, унинг мақсади** харидларни режалаштиришнинг асосланганлиги, харидларнинг амалга оширилиши ва самарадорлигини баҳолаш, харидлар натижаларини таҳлил қилиш ва баҳолаш, харидларни амалга ошириш мақсадларига эришиш, шунингдек, **давлат харидлари соҳасида юзага келиши мумкин бўлган коррупциявий хавфларнинг олдини олишдан иборат.**

Давлат харидларини назорат қилиш якунлари вазирлик ва унга қарашли ташкилотларнинг эҳтиёжларини таъминлаш жараёнида коррупциявий хатарлар даражасини баҳолашга қаратилган бўлиши лозим. Бу баҳолаш молиявий маблағлар сарфи, харидларни режалаштиришнинг асослилиги, жумладан харид нархининг асослилиги, шунингдек, ушбу харидларни амалга оширишнинг реаллиги ва самарадорлиги каби омилларни инобатга олган ҳолда амалга оширилади. Бунда шартнома муддатлари, ҳажми, нархи, харид қилинаётган товарлар, ишлар, хизматлар сони ва сифати бўйича бажарилиши, шунингдек, нархни шакллантириш тартиби ва шартномаларни бошқариш тизимининг самарадорлиги баҳоланиши лозим.

■ Давлат харидларини назорат қилиш вазифалари:

- тузилиши режалаштирилаётган, тузилган ва бажарилган шартномалар бўйича харид харажатларининг қонунийлиги, мақсадга мувофиқлиги, асосланганлиги (шу жумладан, харидларни асослашни режалаштириш жараёни ва харидларга бўлган эҳтиёжнинг асослилигини таҳлил қилиш ва баҳолаш), ўз вақтида амалга оширилганлиги, самарадорлиги ва натижадорлиги тўғрисидаги маълумотларни текшириш, таҳлил этиш ва баҳолаш (бундан бўён харид харажатлари деб юритилади);
- давлат харидлари соҳасидаги оғишлар, қонунбузарликлар ва камчиликларни аниқлаш, уларнинг сабабларини ўрганиш ва бартараф этиш ҳамда шартнома тизимини такомиллаштиришга қаратилган таклифлар ишлаб чиқиш.

Давлат харидларини назорат қилиш таҳлил, текшириш ва баҳолаш предмет бўлган шартномаларнинг ҳар бирига нисбатан давлат харидлари соҳасидаги буюртмачининг фаолиятининг:

- товарлар (ишлар хизматлар) харидларини режалаштириш;
- харидларни амалга ошириш, шу жумладан давлат харидларига танлов эълон қилиш босқичида, танлов таклифларини баҳолаш якунланиш босқичида;
- шартномани тузиш ва бажариш босқичларида харидларни дастлабки назорат қилиш каби босқичларини қамраб олиши керак.
- Давлат харидлари соҳасидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, вазирлик ва унинг идоравий мансуб ташкилотларининг бюджет ва бюджетдан ташқари маблағларидан фойдаланиш жараёни давлат харидлари устидан назорат предмети ҳисобланади.

Давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш жараёнида вазирликнинг “комплаенс-назорат” тузилмаси ваколати доирасида **қуйидагилар текширилади, таҳлил қилинади ва баҳоланади:**

- харидларни режалаштириш босқичидан бошлаб бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлардан фойдаланишни ташкил этиш жараёни;
- харид қилиш харажатларининг қонунийлиги, ўз вақтида амалга оширилиши, асосланганлиги, мақсадга мувофиқлиги;
- бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлардан фойдаланиш самарадорлиги ва натижалар;
- давлат харидлари соҳасида идоравий назорат тизими;
- давлат харидлари соҳасида буюртмачи томонидан амалга ошириладиган назорат тизими.
- Вазирликнинг ўзи, унинг таркибий бўлинмалари ва давлат харидларини амалга оширишга ваколатли барча идоравий мансуб ташкилотлари давлат харидларини назорат қилиш объеклари ҳисобланади.

Назорат тадбирлари доирасида буюртмачиларнинг фаолияти, улар томонидан тузиладиган шартнома хизматлари, харидларни амалга ошириш бўйича комиссиялар, улар томонидан жалб этиладиган ихтисослаштирилган ташкилотлар (*мавжуд бўлса*), экспертлар, эксперт ташкилотлари ва электрон платформалар фаолияти, шунингдек, давлат харидлари соҳасида идоравий назорат тизими, буюртмачи томонидан амалга ошириладиган давлат харидлари соҳасида назорат тизимининг иши **баҳоланади.**

06

Б О Ў Л И М

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ ҚОНУНЧИЛИКНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК.

Жарималар миқдори базавий ҳисоблаш миқдоридан келиб чиққан ҳолда аниқ бўлиши учун суммаларда кўрсатилган.

МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИК:

- давлат харидлари бўйича эълонлар жойлаштириш тартибини, мажбурий муҳокама ўтказиш тартиби ва муддатларини ҳамда давлат хариди натижаларини жойлаштириш муддатларини бузганлик учун - мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг беш бараваридан ўн бараваригача миқдорда жарима (МЖТК 175-8-моддаси 1-қисми);
- давлат харидлари тўғрисидаги эълонларга ва харид ҳужжатларига қонунчиликда тақиқланган ҳамда рақобатни чекловчи ахборотни, ҳаволалар ва талабларни киритиш, харид ҳужжатларини тасдиқлаш ҳамда буюртмаларни шакллантириш тартибларини бузганлик учун - мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг ўн бараваридан ўн беш бараваригача миқдорда жарима (МЖТК 175-8-моддаси 2-қисми);
- тендер ўтказиш йўли билан аниқлаш талабларини бузиш, шунингдек, рақобатли харид усули воситасида аниқлаш белгиланган ҳолларда, давлат харидларини ягона етказиб берувчидан ёки тўғридан-тўғри шартномалар асосида амалга ошириш тўғрисида қарор қабул қилганлик учун - мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг ўн беш бараваридан йигирма бараваригача миқдорда жарима (МЖТК 175-8-моддаси 3-қисми);
- аффилланганлик ҳақида хабар бермаслик, давлат харидлари бўйича таклифларни қабул қилмаслик ёки таклифларни тақдим этиш муддатларини қонунчилик талабларига зид равишда қисқартириш, таклифлар солинган конвертларни очиш ва харид ҳужжатларига мувофиқ таклифларни баҳолаш талабларини бузганлик учун - мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирма бараваридан ўттиз бараваригача миқдорда жарима (МЖТК 175-8-моддаси 4-қисми);
- рақобатга қарши келишувлар тузиш ва мувофиқлаштирилган ҳаракатларни содир этиш, шунингдек, товар ёки молия бозоридаги устун мавқеини суистеъмол қилиш, худди шунингдек савдоларга доир рақобатни чеклашга қарши талабларни бузганлик учун - мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг ўттиз бараваригача миқдорда жарима (МЖТК 178-моддаси 5-қисми);
- давлат харидларида манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари тўғрисида хабар бермаганлик ва манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан чоралар кўрмаганлик учун – мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирма бараваридан ўттиз бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади (МЖТК 193-4-моддаси 5-қисми).

ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИК:

- ўзганинг мулкини ўзлаштириш ёки растрата қилиш йўли билан талон-торож қилганлик учун - 225 миллион сўмгача жарима, 3 йилгача ахлоқ, тузатиш ишлари ёки 10 йилгача озодликдан маҳрум қилиш (ЖК 167-моддаси);

- ҳокимият ёки мансаб ваколатини суистеъмол қилиш - 112 миллион сўмгача жарима, 5 йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш, 360 соатгача мажбурий жамоат ишлари, 3 йилгача ахлоқ, тузатиш ишлари, 2 йилгача озодликни чеклаш ёки 3 йилгача озодликдан маҳрум қилиш (ЖК 205-моддаси).

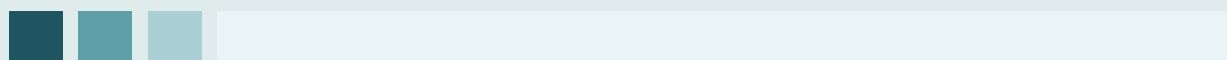
ФУҚАРОЛИК ЖАВОБГАРЛИК:

- Манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда тузилган битим ҳақиқий эмас деб топилган тақдирда, ушбу битимни тузиш натижасида олинган фойда битим бўйича олинган ҳамма нарсани қайтариб бериш тўғрисида талаб қўйилмаган ҳолда, суд тартибида давлат даромадига ўтказилади. Бундай битимни ижро этиш билан боғлиқ харажатларнинг ўрни манфаатлар тўқнашувига йўл қўйган шахснинг ҳисобидан қопланади (ФК 114-моддаси);
- қонун ҳужжатларини бузган ҳолда амалга оширилган давлат харидлари натижасида жамият ва давлат манфаатларига етказилган зарарни регресс тартибида қоплаш (ФКнинг 329-моддаси).

07

Б О Ў Л И М

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ХАВФ-ХАТАРЛАР ВА АЙРИМ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРГА МИСОЛЛАР.

◆ Манфаатлар тўқнашуви

(Давлат харидлари жараёнида ғолиб аниқлангунига қадар давлат буюртмачисига иштирокчилар билан музокаралар олиб бориш тақиқланади)

Амалиётда шундай ҳолатлар учрайдики, давлат буюртмачиси ва келгусида давлат харидларида ғолиб чиқиши керак бўлган тадбиркор олдиндан харид жараёнини келишиб оладилар. Шу тариқа, давлат хариди фақат расмийлик учун электрон шаклда амалга оширилади.

Давлат буюртмачиси (унинг вакили ёки харид комиссияси аъзоси) олдиндан давлат харидларида қатнашишни хоҳлаган тадбиркор билан тил бириктириб, унинг харид жараёнида ғолиб бўлишига ёрдам беради.

Мисол:

Давлат бюджети ташкилоти 1,2 млрд сўмлик иссиқ овқат етказиб бериш (аутсорсинг) хизматларини харид қилиш бўйича танлов ўтказди.

Давлат харидлари порталига буюртмачи, ғолиб ва заҳира ғолибининг ҳужжатлари харид комиссияси (буюртмачи) аъзоларидан бирининг кўрилмаси орқали юкланган.

Ушбу харидларнинг ғолиби олдиндан аниқланган танлов фақат расмийлик учун электрон шаклда ўтказилган.

Бундай ҳолларда шартнома бекор қилинади, айбдор шахслар эса Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 193-4-моддаси 5-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилади (Манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этмаслик).

■ Манфаатлар тўқнашуви

(Давлат фуқаролик хизмати ходими тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланмаслиги ёки манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслиги шарт.)

Давлат харидлари жараёнида буюртмачи ташкилотнинг мансабдор шахси ўз номига компания очиб, унинг мазкур ташкилот томонидан ўтказилаётган харидларда иштирок этишини таъминлайди.

Бундай ҳолатда манфаатлар тўқнашуви юзага келади, чунки буюртмачи ташкилот ва таъминотчи ташкилотнинг манфаатларини бир шахс ифодалайди. Шунингдек, давлат хизматчисининг тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши қонун бузилиши ҳисобланади.

Мисол:

Бюджет ташкилотларидан бири 998,0 млн сўмлик аҳоли яшаш пунктларидан бирини ободонлаштириш ишларини бажариш бўйича энг яхши таклифни танлаб олиш учун танлов ўтказди.

Шу билан бирга, мазкур Ободонлаштириш бошқармаси раҳбари ўз номига N компаниясини рўйхатдан ўтказиб, унинг мазкур танловда иштирок этиши ва ғолиб бўлишини таъминлайди. Натижада манфаатлар тўқнашуви юзага келди.

Текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва ушбу бюджет ташкилоти раҳбари маъмурий жавобгарликка тортилди.

(Изоҳ: бундай ҳолларда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 193-4-моддаси 5-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарлик назарда тутилган).

Рақобатни чеклаш

(Давлат харидлари ўтказишда қонунчиликка зид бўлган ва иштирокчилар ўртасида рақобатни чекловчи талабларни белгилаш тақиқланади)

Давлат харидларини рақобатга зид усулларда ёки танлов ўрнига тўғридан-тўғри шартномалар орқали амалга ошириш коррупция хавфининг ошишига олиб келади.

Қурилиш соҳасида давлат харидлари ўтказишда техник ҳужжатларга рақобатни чекловчи талаблар киритилади, улар муайян ҳўжалик юритувчи субъектнинг ғолиб чиқишини таъминлашга қаратилган бўлади. Жўмладан, қурилиш майдонига маълум масофада жойлашган бўлиш, объектни ташриф буюриб қуриш, муайян миқдорда техникага эга бўлиш каби талаблар белгиланади.

Мисол:

Бюджет ташкилотларидан бири 6,9 млрд сўмлик тиббиёт муассасаси қурилиши бўйича тендер ўтказди.

Буюртмачи танлов ҳужжатларида таъминотчилар учун объект қурилишидан 50 км радиусда цемент заводида эга бўлиш талаби белгиланди.

Ушбу харидлар бўйича ўтказилган текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва харид комиссияси аъзолари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 2-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди *(Давлат харидлари эълонлари ва харид ҳужжатларига қонунчилик тақиқлаган ва рақобатни чекловчи маълумотларни киритиш).*

◆ Харидларни бўлиб-тақсимлаш

**(Давлат харидларининг ҳажмини рақобатбардош усуллардан
четлаб ўтиш мақсадида қисмларга бўлишга йўл қўйилмайди).**

Амалиётда тендер савдоларини ўтказмаслик мақсадида давлат харидлари қонунчиликка ҳилоф равишда қисмларга бўлинишига (дробланишига) уринган ҳолатлар учрайди.

Мисол:

N олий таълим муассасаси 345 та компьютер тўпламларини харид қилиш бўйича танлов ўтказди.

Тендер савдоларидан қочиш мақсадида буюртмачи харид жараёнида лотни сунъий равишда 3 қисмга бўлиб, барчасини бир тадбиркордан энг яхши таклифни танлаб олиш бўйича танлов орқали сотиб олди.

Текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва таълим муассасаси раҳбари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 3-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди (тендер орқали аниқлаш талабларини бузиш).

Мисол:

Йўл қурилиши билан шуғулланувчи давлат буюртмачиларидан бири 54 км йўлни таъмирлаш бўйича 4,4 млрд сўмлик давлат харидини энг яхши таклифни танлаб олиш ўсули орқали амалга оширди.

Икки ой давомида харидлар 4 та лотта бўлинган бўлиб, барча 4 та харидда Г тадбиркор ғолиб деб топилди.

Бунда тендер савдолари ва давлат харидлари бўйича экспертиза жараёнидан қочиш мақсадида объект сунъий равишда 4 қисмга бўлинган.

Текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва харид комиссияси раҳбари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 3-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди.

Иштирокчилар таклифларини нотўғри баҳолаш.

Давлат харидларини энг яхши таклифни танлаб олиш ёки тендер шаклида ўтказиш жараёнида харид комиссияси асосланмаган равишда бир хил ҳужжатларни тақдим этган иштирокчиларга турли баллларни белгилайди.

Баъзи ҳолатларда эса комиссия ҳеч қандай ҳужжат тақдим этилмаган ҳолатда ҳам балл қўйиб, олдиндан тил бириктирган ҳолда муайян ҳўжалик юритувчи субъектни ғолиб деб эълон қилиш мақсадида ҳаракат қилади.

Мисол:

Давлат буюртмачиларидан бири 620,0 млн сўмлик иссиқ, овқат етказиб бериш (аутсорсинг) хизмати хариди бўйича танлов ўтказди.

Икки иштирокчи солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича қарзи йўқлиги ҳақида бир хил маълумотномаларни тақдим этди. Аммо уларга турлича баллар берилди.

Мисол:

туман тиббиёт бўлими 380,0 млн сўмлик иссиқ, овқат етказиб бериш (аутсорсинг) хизмати хариди бўйича танлов ўтказди.

бир иштирокчи коррупцияга йўл қўймаслик ҳақида кафолат хати тақдим этмаган бўлса-да, унга максимал балл берилди.

ушбу иштирокчи бошқа иштирокчиларга нисбатан юқори нарх таклиф қилган бўлишига қарамай уни ғолиб қилиб тайинлаш учун шароит яратилди.

Текширув натижаларига кўра, харид баённомалари бекор қилинди ва харид комиссияси раҳбарлари ҳамда аъзолари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 178-моддаси 5-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди (Савдоларда рақобатни чеклашга оид талабларни бузиш).

Аффилланганлик

(Иштирокчи ва унинг аффилланган шахси битта лотда иштирок этиш ҳуқуқига эга эмас)

Давлат харидларида рақобатни чекловчи усуллардан фойдаланиб, ўзаро аффилланган тадбиркорлар ғолиб бўлиш ҳолатлари учрайди.

Мисол:

Бир ташкилот директори ўринбосари тендер комиссияси раиси сифатида уч нафар ходими билан тил бириктириб, 2021-2022 йилларда моддий имконияти чекланган шахслар учун товарлар хариди бўйича тендерлар ўтказди.

“Давлат харидлари тўғрисида”ги ва “Рақобат тўғрисида”ги қонунлар бузилган ҳолда ушбу тендерларда тадбиркорлик субъекти директори ва у билан аффилланган тадбиркорлик субъектлари иштирок этди.

Натижада, тендер ғолиби қилиб аффилланган корхона танланди, у билан шартнома тузилди ва товарлар 17,8 млрд сўмга асоссиз равишда қиммат нархларда харид қилинди.

Жиноят ишлари бўйича суд ҳукми билан 4 нафар давлат хизматчиси ва тадбиркорлик субъекти раҳбари айбдор деб топилди.

Мисол:

Давлат буюртмачиларидан бири 3,5 млрд сўмлик тиббиёт муассасаси биноси қурилиши ва реконструкцияси бўйича тендер ўтказди.

Тендер ғолиби бўлган N фирмаси ва унга рақобатчи бўлган фирма отаси ва ўғлига тегишли экани аниқланди.

Мисол:

Z давлат акциядорлик жамияти 1,6 млрд сўмлик юк ташиш хизматлари бўйича энг яхши таклифни танлаш методи асосида танлов ўтказди.

Танловда иштирок этган икки тадбиркорлик субъекти битта шахсга тегишли бўлгани аниқланди.

Текширув натижаларига кўра, шартномалар бекор қилинди ва харид комиссияси аъзолари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг

175-8-моддаси 4-қисмига мувофиқ, маъмурий жавобгарликка тортилди (*Давлат харидлари жараёнида аффилиланганлик ҳақида қонунчиликда белгиланган тартибда хабар бермаслик*).

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИДА КОРРУПЦИЯГА ЙЎЛ ҚЎЙИШ МУМКИН ЭМАС.

Тадбиркорлар тендерларда иштирок этиш шартларини енгиллаштириш ёки шартномаларни ютиб олиш мақсадида давлат хизматчиларига пора таклиф қилиш ҳолатлари учрайди.

Мисол:

Давлат буюртмачиси мансабдор шахси K ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари томонидан 10 000 АҚШ доллари миқдорида пора олаётган вақтда ушланди.

У ушбу суммани талаб қилиш орқали, 5,5 млрд сўмлик капитал таъмирлаш ишлари тендеридида Н. юридик шахсини ғолиб деб эълон қилишни ваъда қилган.

Суд ҳукмига кўра, К. жиноят кодексининг 210-моддаси 2-қисми асосида 5 йил 5 ой муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

08

BO' LIM

Давлат харидларини назорат қилиш учун

Давлат харидлари устидан назоратни амалга
оширишда қуйидаги ахборот манбаларидан
фойдаланиш тавсия этилади:

- давлат харидлари тўғрисидаги қонун ҳужжатлари;

буюртмачининг ички ҳужжатлари:

- харидларни амалга ошириш бўйича комиссия (комиссиялар)ни ташкил этиш ва уларнинг ишини тартибга солиш тўғрисидаги ҳужжат;
- харидларни режалаштириш, асослаш ва амалга ошириш тартиб-таомилларини тартибга солувчи ҳужжат;
- харидларнинг тасдиқланган режа-жадвали;
- товарлар, ишлар (хизматларнинг айрим турларига нисбатан тасдиқланган талаблар (шу жумладан товарлар, ишлар (хизматлар)нинг чекланган нархлари) ва (ёки) давлат органлари, давлат бюджетдан ташқари жамғармаларини бошқариш органлари функцияларни таъминлаш учун норматив харажатларни белгиловчи ҳужжат;
- буюртмачи томонидан давлат харидлари соҳасида назоратни амалга оширишни тартибга солувчи ҳужжат;
- давлат харидлари соҳасида назоратни амалга ошириш мақсадларига мувофиқ бошқа ҳужжатлар ва маълумотлар;
- давлат харидлари соҳасидаги ахборот тизимлари, шу жумладан буюртмачи томонидан тасдиқланган ва давлат харидлари соҳасидаги ахборот тизимларига жойлаштириладиган ҳужжатлар;
- буюртмачиларнинг расмий сайтлари ва уларда жойлаштириладиган, шу жумладан режалаштириладиган харидлар тўғрисидаги маълумотлар;
- тегишли назорат органлари, шу жумладан Коррупцияга қарши курашиш агентлиги, Ҳисоб палатаси ва бошқалар томонидан ўтказилган аввалги текширув натижалари;
- ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари томонидан шартномаларни ижро этиш жараёнида аниқланган қонунбузилишлари тўғрисидаги маълумотлар;
- товарлар, ишлар (хизматлар) етказиб берувчи компанияларнинг интернет-сайтлари. Назорат тадбирини ўтказиш давомида бир вақтнинг ўзида назорат предмети ва объектига бевосита алоқадор бўлган бир нечта ахборот манбаларидан фойдаланилиши мумкин.

Бунда назорат объектида бўлиши керак бўлган қуйидаги минимал ҳужжатлар тўпламини ҳисобга олиш зарур:

■ Харидни амалга оширишга қадар босқичда:

- шартнома хизматини ташкил этиш тўғрисидаги ҳужжат (низом) ёки алоҳида таркибий бўлинма ташкил этмаган холда шартнома хизмати функцияларини бажарувчи буюртмачи ходимларининг доимий таркибини тасдиқловчи ҳужжат;

- харидларни амалга ошириш бўйича комиссияларни ташкил этиш ва уларнинг ишини тартибга солиш тўғрисидаги ҳужжатлар;
- буюртмачи томонидан давлат харидлари соҳасида назоратни амалга оширишни тартибга солувчи ҳужжат;
- харидлар режа-жадвали, шу жумладан шартноманинг бошланғич (максимал) нархи, ягона етказиб берувчи (пудратчи, ижрочи) билан тузиладиган шартнома нархи, етказиб берувчини (пудратчини, ижрочини) аниқлаш усули, шу жумладан харид қатнашчиларига қўйиладиган қўшимча талабларни асословчи ҳужжатлар;
- харид қилинадиган товарлар, ишлар, хизматларнинг айрим турларига қўйиладиган талаблар (шу жумладан, товарлар, ишлар, хизматлар бўйича энг юқори нархлар) ва (ёки) функцияларни амалга ошириш учун белгиланган ҳисоб-китоб асосидаги харажат меъёрлари;
- шартномаларнинг бошланғич (максимал) нархлари асосланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар;

шартнома тузилгунга қадар

(олдинги босқичда ўрганилган ҳужжатларга қўшимча равишда)

- харидларни амалга ошириш тўғрисидаги хабарномалар, харидлар тўғрисидаги ҳужжатлар, шартномалар лойиҳалари, шу жумладан уларга ўзгартиришлар ва тушунтиришлар;
- етказиб берувчи (пудратчи, ижрочи)ни аниқлаш бўйича баённомани бекор қилиш тўғрисидаги қарор;
- харидларни амалга ошириш давомида тузилган баённомалар, шу жумладан харид иштирокчиларини етказиб берувчини (пудратчини, ижрочини) иштирок этишдан четлаштириш ёки танлов ёлиби (етказиб берувчи (пудратчи, ижрочи) билан шартнома тузишни рад этиш тўғрисидаги қарорлар;
- ягона етказиб берувчининг Ягона етказиб берувчилар реестрида мавжудлигини тасдиқловчи ҳужжат;
- тўғридан-тўғри шартномаларни тузишда айнан шартнома тузилган тадбиркорлик субъектини танлаб олинишини асословчи ҳужжатлар;
- етказиб берувчи (пудратчи, ижрочи)ни рақобатли усулларда аниқлаш имкони йўқлигини ёки мақсадга мувофиқ эмаслигини асослаб берувчи ҳужжатлар;
- тузилган шартномалар (шартномалар) ва уларга қўшимча келишувлар;
- бекор қилинган шартномалар (шартномалар);
- инсофсиз етказиб берувчидан (пудратчидан, ижрочидан) неустойка (пеня, жарима) ундиришни, инсофсиз етказиб берувчидан (пудратчидан, ижрочидан) закат суммасини ушлаб қолишни тасдиқловчи ҳужжатлар;

товарлар етказиб берилганлигини, ишлар бажарилганлигини, хизматлар

- кўрсатилганлигини ва улардан фойдаланилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар;
- тузилган шартномалар шартлари ўзгартирилганлигини ва (ёки) бажарилмаганлигини асословчи ҳужжатлар.

Ўзбекистонда давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш учун барча учун очиқ асосий ахборот манбалари:

Давлат харидлари электрон тизими (xarid.uzex.uz)

давлат харидларининг барча турлари бирлаштирилган ҳамда товарлар ва хизматларнинг ягона миллий таснифлагичи жорий этилган портал. Порталда шикоятларни кўриб чиқиш бўйича комиссия баённомалари ва қарорлари, давлат харидларида товарлар ва хизматларнинг ягона таснифлагичи ҳамда давлат харидлари иштирокчилари рейтинги мавжуд.

Маълумот учун: ушбу платформада давлат харидлари амалга оширилмайди, ушбу манба ўзида барча бошқа харид платформаларида ўтказилган ҳамда тўғридан-тўғри имзоланган давлат харидлари ҳақидаги маълумотларни жамлайди.

Ихтисослаштирилган харидлар портал (etender.uzex.uz)

Ўзбекистон Республика товар-хомашё биржаси томонидан давлат харидлари бўйича электрон дўкон, хадли келишув, танлов ва тендерлар ўтказиш ҳамда тадбиркорлик субъектларини ушбу жараёнга янада фаол жалб этиш мақсадида ишга туширилган. Ушбу порталда етказиб берувчилар таклифларини баҳолаш автоматик равишда олдиндан белгиланган мезонлар бўйича амалга оширилиб, бу ҳолибларни аниқлашнинг дастлабки босқичларида инсон омилини истисно қилади. Танлов ва тендерлар якунлари бўйича қарорлар ягона электрон баённома шаклида расмийлаштирилади, ҳолиблар билан шартномалар ҳам электрон шаклда тузилади ва шартномалар реестрига киритилади.

Давлат харидларининг электрон платформаси (xt-xarid.uz)

балл ва энг паст нарх усулларида фойдаланган ҳолда савдолар ўтказилишини таъминлайди. Тизим миқдор кўрсаткичларини автоматик тарзда, сифат мезонларини эса харид комиссияси аъзолари томонидан масофадан туриб, “онлайн” режимида баҳолаш имконини беради. Сайтда Ягона етказиб берувчилар реестри, Давлат харидлари субъектлари реестри, Инсофсиз етказиб берувчилар реестри, Шартномалар реестри ва Харидлар режаси ҳам мавжуд бўлиб, давлат хариди ҳолиби бир неча босқичли усулда аниқланади.

“Шаффоф қурилиш” портали (monitoring.mc.uz)

қурилиш (инфратузилма) соҳасида харид қилиш тартиб-таомилларини ўтказиш, шаҳарсозлик ҳужжатлари, иш ҳажмлари ва молиялаштириш манбалари, корхоналар, қурилиш-пудрат ташкилотлари рейтинглари тўғрисидаги маълумотларни эълон қилиш учун мўлжалланган.

Электрон кооперация портали (new.cooperation.uz)

маҳаллий саноат корхоналари томонидан ишлаб чиқилган тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар, хом-ашё ва материалларни сотиб олиш учун мўлжалланган.

Ўзбекистон Республика товар-хомашё биржаси сайти (uzex.uz).

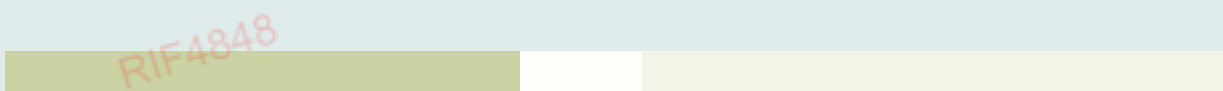
Платформада “ЎЗРТХБ” АЖда сотиладиган барча товар-хомашё ресурсларининг жорий котировкалари тўғрисидаги тезкор маълумотлар ва барча савдо платформаларидаги савдолар ҳажми динамикаси мавжуд. “ЎЗРТХБ” давлат харидлари соҳасида савдоларни ташкил этиш ва ўтказиш учун асосий платформалардан бири ҳисобланади.

Ўзбекистон Иқтисодиёт ва молия вазирлиги (imv.uz) сайти

давлат харидларининг умумий қоидалари тўғрисидаги расмий ахборотни, шунингдек, тегишли порталлар ва платформаларга ҳаволаларни эълон қилади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг расмий портали (registr.stat.uz).

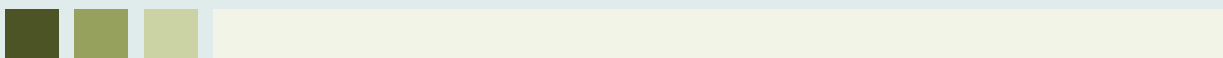
Ушбу портал ёрдамида Ўзбекистонда корхонанинг эгаси ва раҳбари ким эканлиги, унинг фаолият тури, устав фондининг миқдори, юридик манзили ва бошланиш маълумотларини билиб олиш мумкин. Шунга ўхшаш маълумотлар ихтисослаштирилган порталларда (orginfo.uz, uzork.info ва бошқалар) тақдим этилган бўлиб, у ерда мулкдор яна қандай корхоналарга эгалик қилиши ёки бошқаришини текшириши ва бу орқали давлат харидларида иштирок этувчи компанияларнинг ўзаро боғлиқлигини аниқлаши мумкин. Шунингдек, ушбу порталлар ёрдамида буюртмачининг таклифлари рад этилган етказиб берувчиларнинг маълумотларини топиш мумкин (савдолар баённомасида эълон қилинади).

09

B O ' L I M

Давлат харидлари соҳасида нозорат ўтказиш босқичлари.

Давлат харидлари соҳасидаги нazorat қўйидаги уч bosqichni ўз ичига олади:

- тайёргарлик bosqichi;
- asosiy bosqich;
- yakunlovchi bosqich.

◆ 1. Давлат харидлари соҳасида nazoratning тайёргарлик bosqichi

Давлат харидлари соҳасидаги nazoratning тайёргарлик bosqichida nazorat predmeti va ob'ektlari oldindan ўрганилади, уларнинг ўзига хос хусусиятлари таҳлил қилинади, зарур маълумотлар ва ахборотлар тўпланади, уларнинг натижалари бўйича давлат харидлари соҳасидаги nazorat дастури тайёрланади.

◆ Бу bosqichda қўйидаги жараёнлар амалга оширилади:

Нazorat predmeti va ob'ektnining ўзига хос хусусиятларини таҳлил қилиш

текшириш масалалари, уни ўтказиш усулларини аниқлаш, nazorat predmeti va ob'ektni baqolash mezonlarini (кўрсаткичларини) таҳлил қилиш ва танлаш, шунингдек давлат харидлари соҳасида nazorat дастурини тайёрлаш учун зарур.

Ушбу ишни амалга оширишда қўйидагилар тавсия этилади:

- nazorat predmeti va ob'ektnining ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда харидларни ўтказишда қўлланиладиган Ўзбекистон Республикасининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари рўйхатини шакллантириш;
- давлат харидлари соҳасида nazoratni амалга ошириш учун ахборот манбаларини белгилаш, харидлар тўғрисидаги зарур ахборотни тўплаш ва дастлабки таҳлилин амалга ошириш;
- бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлардан самарасиз фойдаланишнинг мавжуд хавф-хатарларини аниқлаш ва таҳлил қилиш.

ОЧИҚ МАНБАЛАРДАН МАЪЛУМОТЛАР ВА АХБОРОТЛАР ЙИҒИШ

Тайёргарлик bosqichida nazorat ob'ektlarining ochiq aхborot tizimlaridaги харидлари тўғрисидаги ахборотни таҳлил қилиш ва баҳолаш, шунингдек, давлат харидлари соҳасидаги nazorat predmetiga taalluqli ҳужжатлар ва материалларни бошқа ochiq манбалардан ўрганиш тавсия этилади (*Ўзбекистон Республикаси Давлат харидлари махсус ахборот портали (xarid.mf.uz), электрон савдо майдончалари (etender.uzex.uz, xt-xarid.uz, cooperation.uz, Shaffof*

qurilish va бошқалар), давлат харидлари соҳасидаги нazorat органларининг расмий сайтлари, нazorat объектларининг расмий сайтлари, давлат статистикаси маълумотлари).

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДА НАЗОРАТ ДАСТУРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Нazorat объектини дастлабки ўрганиш натижалари бўйича давлат харидлари соҳасида нazorat ўtkaziш дастури лойиҳаси (саволнома-чеклист) тайёрланади.

НАЗОРАТ ЎТКАЗИШ ДАСТУРИ ЛОЙИҲАСИДА ОДАТДА ҚУЙИДАГИЛАР НАЗАРДА ТУТИЛАДИ:

НАЗОРАТНИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАЛАРИ:

- Давлат харидлари жараёнида қонунчиликка риоя қилинганлигини текшириш;
- харажатларнинг мақсадга мувофиқлиги, самарадорлиги ва натижадорлигини баҳолаш;
- коррупциявий хавф-хатарларни аниқлаш.

Нazorat объекtlari:

- текшириладиган ташкилотлар (вазирлик, идора ёки уларга қарашли муассасалар) конкрет лойиҳалар ёки шартномалар;
- Назorat объектининг фаолиятини ўрганиш муддати, яъни йил, ой ёки белгиланган давр оралиғидаги харидлар қамраб олинаётгани.

Нazorat шакли ва тури:

- умумий аудит, тематик нazorat, танлаб олинган харидлар бўйича текширув;
- ҳужжатли таҳлил, жойига чиқиб ўрганиш, сўровнома ўtkaziш.

Асосий йўналишлар ва масалалар:

- харидларни режалаштириш жараёни;
- танлов, тендер, электрон дўкон ва бошқа усуллар орқали ўtkazилган харидларнинг қонунийлиги;
- шартнома нархларининг асослилиги;
- етказиб берувчиларни танлашнинг холислиги;
- шартномалар ижроси.

◆ Ахборот манбалари:

- ҳужжатлар (шартномалар, сметалар, ҳисоботлар, протоколлар);
- электрон платформалардан олинган маълумотлар;
- сўровлар ва интервьюлар натижалари.
- Текширувни амалга оширадиган ишчи гуруҳ;
- назорат органи ходимлари;

махсус жалб қилинган мутахассислар (*агар зарур бўлса*)

Нazorat муддати, яъни назорат амалга ошириладиган аниқ вақт ва муҳлатлар.

КУТИЛАЁТГАН НАТИЖАЛАР:

- қонунбузарликларни барвақт аниқлаш;
- тақдимномалар ва тавсиялар ишлаб чиқиш;
- молиявий ёки ташкилий чоралар кўриш учун асос яратиш.

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДА НАЗОРАТНИНГ АСОСИЙ БОСҚИЧИ

Мазкур босқичда тузилиши режалаштирилаётган, тузилган ва бажарилган шартномалар бўйича харидлар харажатларининг қонунийлиги, мақсадга мувофиқлиги, асосланганлиги, ўз вақтидалиги, самарадорлиги ва натижадорлиги тўғрисидаги ахборот текширилади, таҳлил қилинади ва баҳоланади, шу жумладан бевосита назорат объектларида ўтказилган назорат якунида ҳисоботни тайёрлаш учун зарур бўлган материаллар, ҳужжатлар, маълумотлар, ҳақиқий маълумотлар ва бошқа маълумотлар тўпланади ва таҳлил қилинади (*давлат харидлари соҳасидаги назорат дастурига мувофиқ*). Ушбу босқич натижалари бўйича далолатномалар, текшириш натижаларини қайд этувчи ишчи ҳужжатлар тузилади. Улар, ўз навбатида, ўтказилган назорат тадбири бўйича ҳисобот, хулоса ва тавсиялар тайёрлаш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Текширув доирасида, буюртмачи томонидан текшириладиган ва (ёки) ҳисобот даврида амалга оширилган барча харидлар тўғрисидаги умумлаштирилган маълумотлар таҳлил қилинади. Ушбу маълумотлар харидлар, шартномалар ва келишувлар кесимида, миқдорий ва қиймат кўрсаткичларини ҳисобга олган ҳолда, шунингдек қатнашчилар томонидан тақдим этилган ва рад этилган аризаларни кўрсатган ҳолда шакллантирилади.

Маълумотлар харидни амалга ошириш усуллари бўйича тузилган бўлиши лозим, яъни, рақобат бардош харидлар ва ягона етказиб берувчи (*пудратчи, ижрочи*)дан харид қилинган ҳолатлар алоҳида кўрсатилиши керак.

■ Бу босқичда қуйидаги жараёнлар амалга оширилади:

Харид қилиш харажатларининг мақсадга мувофиқлиги ва асослилигини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш

Бунда буюртмачи томонидан хариднинг асосланганлиги текширилади, режалаштирилаётган хариднинг амалга ошириш мақсадлари, давлат харидлари соҳасидаги Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқлигини таҳлил қилинади ва баҳоланади.

Шу билан биргаликда, назорат тадбири доирасида буюртмачи томонидан харидларни режалаштириш сифатини баҳолаш, шу жумладан, дастлабки тасдиқланган харидлар режа-жадвалига киритиладиган ўзгартиришлар сони ва ҳажмини таҳлил қилиш мақсадга мувофиқдир.

Харид харажатларининг ўз вақтида амалга оширилишини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш

Бу жараёнда буюртмачи томонидан харидлар учун харажатларнинг ўз вақтида амалга оширилганлиги текширилади. Бунда товарлар, ишлар ва хизматларни харид қилиш жараёнининг қуйидаги босқичлари ҳисобга олинади:

- -харидларни режалаштириш;
- -харидларни амалга ошириш;
- - шартнома тузиш;
- -шартнома шартларини бажариш.
- Шунингдек, шартнома шартларини бажариш учун етарли бўлган, бюджет маблағларининг минимал харажатлар билан мақсадли фойдаланишини ва белгиланган мақсадларга ўз вақтида эришилишини таъминлайдиган харид муддатларининг асослилиги таҳлил этилади ва баҳоланади.

Назорат тадбири доирасида ишларнинг (*хизматларнинг*) мавсумий хусусияти, товарлар, ишлар (*хизматлар*)нинг айрим турларини ишлаб чиқариш билан боғлиқ даврий жараённинг давомийлиги ва узлуксизлиги, шунингдек, етказиб берувчи, пудратчи ёки ижроچига камчиликларни бартараф этиш имконини берувчи товарлар, ишлар (*хизматлар*)ни қабул қилиш учун зарур бўлган вақт заҳирасининг мавжудлигини ҳисобга олиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

◆ Харид харажатлари самарадорлигини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш:

Бунда товарларни (*ишларни (хизматларни)*) харид қилишни режалаштириш, етказиб берувчиларни (*ижрочиларни, пудратчиларни*) аниқлаш, шартномаларни тузиш ва бажариш жараёнида харид қилиш харажатлари самарадорлиги текширилади ва таҳлил қилинади.

Харид харажатлари самарадорлигини баҳолашда қуйидаги кўрсаткичларни қўллаш тавсия этилади (ҳисобот даври учун нazorat объекти ва аниқ харид бўйича):

- шартномаларнинг бошланғич (максимал) нархларини шакллантириш ва асослаш босқичида бюджет маблағларининг потенциал тежалиши - бу харидлар режа-жадвалидаги шартномаларнинг бошланғич (максимал) нархлари билан бир турдаги товарлар, ишлар (хизматлар) учун бошқа буюртмачилар томонидан белгиланган шартномаларнинг ўртача нархлари ёки бир турдаги товарлар, ишлар (хизматлар) учун шартноманинг ўртача бозор нархлари ўртасидаги фарқ, (товарларни етказиб бериш, ишларни бажариш, хизматлар кўрсатишнинг таққосланадиган шартларини, шу жумладан харид ҳажми, кафолат мажбуриятлари, яроқлилик муддати ва шу кабиларни ҳисобга олган ҳолда);
- харидларни амалга ошириш (етказиб берувчиларни (ижрочиларни, пудратчиларни) аниқлаш) жараёнида бюджет маблағларини тежаш - бу тузилган шартномалар нархига нисбатан шартномаларнинг бошланғич (максимал) нархини пасайтириш;

шартномаларни бажаришда бюджет маблағларини тежаш

бу шартномада назарда тутилган товар миқдори, иш ёки хизмат ҳажми, етказиб бериладиган товарнинг сифати, бажариладиган иш, кўрсатиладиган хизмат ва шартноманинг бошқа шартларини ўзгартирмасдан шартнома нархини пасайтиришдир.

Харидлар учун қилинган харажатларнинг самарадорлигини баҳолаш доирасида харидларни режалаштиришдан тортиб шартномаларни бажаришгача бўлган барча босқичларда умумий тежаб қилинган маблағлар ҳисоблаб чиқиши тавсия этилади.

Харидлар учун харажатлар самарадорлигини таҳлил қилиш ва баҳолаш доирасида, харидларни амалга ошириш самарадорлигига бевосита таъсир кўрсатувчи буюртмачи томонидан рақобатни таъминлаш тамойилига риоя қилинишини баҳолаш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Ҳисобот даврида харидлар жараёнида рақобат даражасини таҳлил қилишда қуйидаги кўрсаткичлардан фойдаланиш тавсия этилади:

- бир харидга тўғри келадиган ўртача аризалар сони;
- бир харидга тўғри келадиган ўртача қабул қилинган аризалар сони - харид комиссияси томонидан давлат харидининг асосий (нарх) қисмига ўтказилган аризалар сони;
- тўғридан-тўғри амалга оширилган харидларнинг, умумий давлат харидларидаги сони ва суммасидаги улуши.

ХАРИД ХАРАЖАТЛАРИ НАТИЖАДОРЛИГИНИ ТЕКШИРИШ, ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ ВА БАҲОЛАШ

Бунда шартномалар ижроси доирасида харид қилиш харажатларининг натижадорлиги текширилади ва таҳлил қилинади, шунингдек, давлат эҳтиёжларини таъминлаш натижадорлиги учун жавобгарлик тамойилига риоя этилиши таҳлил қилинади.

Харид харажатларининг натижадорлиги деганда давлат эҳтиёжларини таъминлашнинг белгиланган натижаларига (*товарлар, ишлар ва хизматларнинг режалаштирилган миқдорда (ҳажмда) ва сифатда мавжудлиги*) ва харидларни амалга ошириш мақсадларига эришиш даражаси тушунилади.

■ Харид харажатларининг қонунийлигини текшириш

Бунда харажатларнинг давлат харидлари соҳасидаги Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги ҳужжатларига риоя этилишини текширилади ва таҳлил қилинади.

Текшириш натижасида маъмурий қуқуқбузарлик ҳамда жиноят аломатлари аниқланганда тегишли ҳужжатлар қуқуқни муҳофаза қилиш органларига қонуний чоралар кўриш учун юборилади.

Ваколатли органлар томонидан аниқланган буюртмачилар ва иштирокчилар бир хил IP манзилдан фойдаланган ва тил бириктиришдан далолат берадиган коррупция ҳолатлари, жумладан, давлат харидлари билан боғлиқ барча қуқуқбузарлик ҳолатлари “комплаенс-назорат” тузилмалари томонидан батафсил текширилади. Бунда текширишларни амалга оширишда уларнинг содир этилишига алоқадор шахслар, қуқуқбузарликларнинг сабаблари ва уларнинг содир этилишига имкон берган шарт-шароитларни аниқлашга алоҳида эътибор қаратилши лозим.

Ўтказилган текширув натижаларига кўра аниқланган ҳолатлар тўғрисида Агентлик ва қуқуқни муҳофаза қилувчи органларни хабардор қилиш, шунингдек, айбдор шахсларга нисбатан жавобгарлик чораларини келишиш (*битта қуқуқбузарлик учун битта шахсга бир вақтнинг ўзида бир нечта, масалан, маъмурий ва интизомий жавобгарлик чоралари қўлланилишининг олдини олиш мақсадида*) зарур.

■ Текширув доирасида тўпланган далилларни баҳолашнинг умумий масалалари

Бунда қуйидагилар амалга оширилади:

- давлат харидлари соҳасида нazorat тадбирлари давомида олинган далилларнинг етарли ва зарур эканлигини баҳолаш;
- nazorat тадбирлари давомида олинган далилларни, уларнинг аҳамиятини ҳисобга олган ҳолда, белгиланган талабларга мувофиқлик нуқтаи назардан баҳолаш;
- давлат харидлари соҳасидаги nazorat предметида оид ахборотнинг барча муҳим масалалари, қонун ҳужжатлари нормалари ва талабларига мувофиқлигини баҳолаш;
- Бунда тегишли рақамли кўрсаткичларнинг аҳамияти, аниқланган қонунбузилиши ҳолатларининг хусусияти ва сабаби, унинг эҳтимолий натижалари ва оқибатлари, кўлами ёки молиявий баҳоси эътиборга олинади.
- Текширув доирасида тўпланган далилларни баҳолаш ва текшириш натижаларини шакллантириш жараёнида олинган далилларни тасдиқлаш учун nazorat объектлари ходимларидан ёзма тушунтиришлар олиш лозим.

- Davlat xaridlari sohasidagi nazorat natijalari b'yiicha aniqlangan ma'lumotlar rasmiylashtiriladigan tekshirish dalolatnomalarida aks ettiriladi. Bosqa manbalardan olingan hujjatlar va materiallarni ta'hlil qiliش natijalari b'yiicha t'planangan ma'lumotlar va tuzilgan hujjatlar ishchi hujjatlarda qayd etiladi.

◆ Davlat xaridlari sohasida nazoratning yakunlovchi bosqichi

Mazkur bosqichida nazorat ўtkazish natijalari umumlashtiriladi. Xisobot tayёрланади, шу жумладан aniqlangan qoidabuzarliklar va kamchiliklarning sabablari aniqlанади, ularni bartaraf etishga va davlat xaridlari sohasidagi shartnoma tizimini takomillashtirishga qaratilgan takliflar tayёрланади.

◆ Davlat xaridlari sohasida nazorat natijalari t'grisidagi xisobotni rasmiylashtirish

Davlat xaridlari sohasidagi nazorat tadbiirlari natijalari t'grisidagi xisobotda xaridlar xarajatlarining qonuniyligi, maqsadga muvofiqligi, asoslanganligi, ўz vaqtida amalga oshirilganligi, samaradorligi va natijadorligi t'grisida batafsil ma'lumot, nazorat tadbiiri natijalari b'yiicha xulosalar va takliflar, шу жумладан ehtimolий oqibatlar va tavsia-lar b'lishi kerak.

Nazorat tadbiirlari natijalari t'grisidagi xisobot davlat xaridlari sohasidagi shartnomalar tizimini takomillashtirishga qaratilgan takliflarni (*tavsia-larni*) ўz ichiga olishi mumkin.

◆ Davlat xaridlari sohasida nazorat natijalari b'yiicha takliflar (tavsia-lar) ishlab chiqish

Agar tekshiruv davomida qoidabuzarliklar va kamchiliklar aniqlangan b'lsa, chiqarilgan xulosalar esa davlat xaridlari sohasidagi nazorat ob'ektlarining ish sifati va natijalarini sezilarli dаражада oshirishi mumkinligini k'rsatса, ularni bartaraf etishga va davlat xaridlari sohasidagi nazorat ob'ekti faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan tegishli takliflarni (*tavsia-larni*) tayёрlash zarur b'lib, ular davlat xaridlari sohasidagi nazorat natijalari t'grisidagi xisobotga kiritiladi hamda taqdimnoma va k'rsatma tarzida nazorat ob'ektiga yuboriladi.

Bunda nazorat tadbiiri natijalari mazmuni b'yiicha davlat xaridlari sohasida nazoratga q'yirilgan maqsadlariga muvofiq b'lishi hamda uning natijasida chiqarilgan xulosalarga asoslaniши lozim. Vazirlik va idoralarning "komplaens-nazorat" tuzilmalari **xar chorakda** davlat xaridlari sohasida amalga oshirilgan nazorat natijalari t'grisidagi xisobotlarini Agentlikka taqdim etib boriши **maqsadga muvofiq b'yladi**.

Ўзбекистон Республикасининг давлат харидлари тўғрисидаги қонунчилиги

Т/р	Номи	Ҳаволаси
1.	Ўзбекистон Республикасининг “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/5382974
2.	Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/3088008
3.	Ўзбекистон Республикасининг “Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/6145972
4.	Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/6952742
5.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 24 январдаги “Республикада ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва саноат кооперациясини кенгайтиришнинг самарали тизимини яратиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-99-сон Қарори	https://lex.uz/docs/5836411
6.	Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 20 майдаги “Давлат харидларини амалга ошириш билан боғлиқ тартиб-таомилларни ташкил этиш ва ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 276-сон қарори	https://lex.uz/docs/6026643
7.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 2 июлдаги “Давлат харидлари шаффофлигини таъминлаш ва самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5171-сон Қарори	https://lex.uz/docs/5489509
8.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 декабрдаги “Давлат харидлари тизимини янада такомиллаштириш ва давлат харидлари жараёнига тадбиркорлик субъектларини кенг жалб қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4544-сон Қарори	https://lex.uz/docs/4629467

Т/р	Номи	Ҳаволаси
9.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 25 июлдаги “Инвестициявий ва инфратузилмавий лойиҳаларнинг лойиҳа олди, давлат харидига доир тендер бўйича харид қилиш ҳужжатлари ва техник топшириқлар ҳамда шартномаларни экспертизадан ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-332-сон Қарори	https://lex.uz/docs/6130749
10.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 июлдаги “Рақобат муҳитини янада ривожлантириш ва иқтисодиётдаги давлат иштирокини қисқартириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-6019-сон Фармони	https://lex.uz/docs/4887654
11.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 1 майдаги “Саноат кооперациясини янада ривожлантириш ва талаб юқори бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4302-сон Қарори	https://lex.uz/docs/4318270
12.	Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 30 сентябрдаги “Рақамли трансформация маркази” масъулияти чекланган жамиятининг электрон кооператсия порталида ахборотни жойлаштириш ва харидларни амалга ошириш тартибини тасдиқлаш тўғрисида”ги 833-сон қарори	https://lex.uz/docs/4532742
13.	Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 26 январдаги “Давлат харидларини амалга оширишда харид қилиш тартиб-таомилларини ташкил этиш жараёнларини ахборот-коммуникатсия технологияларидан фойдаланган ҳолда янада такомиллаштириш чоралари тўғрисида”ги 37-сон қарори	https://lex.uz/docs/5243631
14.	Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 12 январдаги Электрон онлайн-аукцион ва танловларни ташкил этиш ҳамда ўтказиш тартибини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 18-сон қарори	https://lex.uz/docs/5819662
15.	Вазирлар Маҳкамасининг 2024 йил 20 декабрдаги “2025 - 2027 йилларда давлат харидлари тизимини такомиллаштириш ва ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 865-сон қарори	https://lex.uz/docs/7271145

Т/р	Номи	Ҳаволаси
16.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 3 декабрдаги “Давлат харидларида ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш ҳамда уларга кенг имкониятлар яратиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-417-сон Қарори	https://lex.uz/docs/7246784
17.	Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 31 январдаги “Қурилиш соҳасида электрон давлат харидларини ташкил этиш ва амалга ошириш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 46-сон қарори	https://lex.uz/docs/5844036
18.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 10 июлдаги “Давлат харидлари тизимини такомиллаштириш ва унда кичик тадбиркорлик субъектлари иштирокини рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-249-сон Қарори	https://lex.uz/docs/7010370
19.	Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 18 февралдаги “Давлат харидларида Ягона етказиб берувчилар реестрига киритиш бўйича давлат хизматларини кўрсатишнинг маъмурий регламентини тасдиқлаш тўғрисида”ги 102-сон қарори	https://lex.uz/docs/7388914
20	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 26 декабрдаги “Давлат харидлари тизимида рақобат муҳити ва шаффофликни таъминлаш бўйича навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-259-сон Фармони	https://lex.uz/docs/7952218

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

KOMPLAYENS VA KORRUPSIYAGA QARSHI
ICHKI NAZORAT BOSHQARMASI

DAVLAT XARIDLARI SOHASIDA KORRUPSIYANING OLDINI OLISHGA DOIR

T O S H K E N T – 2 0 2 6

◆ ◆ ◆